

Lapsiin ja nuoriin kohdistuvat leikkaukset ovat lyhytnäköisiä

Taloudellisten vaikeuksien kanssa kamppailevilla kunnilla on suuri houkutus leikata määrärahoja lasten ja nuorten palveluista. 1990-luvun laman aikana tehtiin leikkauksia, jotka vaikuttivat kielteisesti lasten ja nuorten hyvinvointiin. SITÄ LASKUA MAKSETAAN YHÄ. Nyt ollaan toistamassa samoja virheitä. Lasten ja nuorten palveluiden leikkaaminen on kuitenkin kuntatalouden näkökulmasta lyhytnäköinen ja huono ratkaisu, sillä on runsaasti tutkimuksia siitä, että peruspalveluihin kohdistuneet leikkaukset lisäävät kunnan tulevia kustannuksia.

Kuntapalvelut ovat lasten ja nuorten hyvinvoinnin turvaamisen kannalta tärkeitä. Monen lapsen ja nuoren elämässä koulu on ainoa pysyvä ja vakaa paikka. On tärkeää, että koulun perustoiminnat ja lapsen normaali arki pystytään turvaamaan. Riittävästi resursoitu koulu suojaa lapsen ja nuoren kehitystä ja tasaa terveyseroja. Hyvät kaverisuhteet ja myönteinen suhde opettajaan voivat turvata kasvua, vaikka kasvuympäristössä olisi muita riskejä. Esimerkiksi onnistumisen kokemukset koulussa tai harrastuksissa ovat lapselle ja nuorelle tärkeitä ja tukevat heidän kehitystään luomalla arkeen positiivisen oppimisen kehän.

Suomalaisten tutkimusten mukaan taloudelliset leikkaukset, jotka vähentävät opetushenkilöstöä, kasvattavat ryhmäkokoja tai heikentävät mahdollisuutta saada kouluterveydenhuollon palveluita, vaikuttavat kielteisesti luokkailmapiiriin ja lisäävät käytöshäiriöitä sekä lasten tunne-elämän vaikeuksia. Erityisen haavoittuvassa asemassa ovat oppilaat, joilla on muutoinkin kehityksellisiä haasteita tai joiden kotiympäristö ei eri syistä kykene tukemaan heidän koulunkäyntiään.

Suomalaisen koululaitoksen vahvuus on perustunut tasa-arvoisiin oppimismahdollisuuksiin. Tasa-arvo merkitsee käytännössä sitä, että erityistä tukea tarvitsevat oppilaat saavat apua ajoissa. Leikkausten vaikutukset ovat tuntuneet erityisesti heikossa asemassa olevien oppilaiden kohdalla.

Lapsille ja nuorille tarjottaviin palveluihin kohdistuvat leikkaukset ovat lyhytnäköisiä ja ne vaikuttavat pitkälle tulevaisuuteen. Lasten ja nuorten peruspalveluihin, kuten kouluun, panostaminen on kannattava investointi, joka tuottaa hyvinvointia ja säästää julkisia varoja. Hyvinvointia edistävä ja ongelmia ehkäisevä työ on monin verroin kannattavampaa kuin ongelmien korjaaminen kalliisti jälkeinpäin. Jo nyt peruspalvelut on monissa kunnissa laiminlyöty, mistä koituu kunnille mittavia kustannuksia. Vuonna 2011 esimerkiksi kouluterveydenhuoltoon käytettiin 66 miljoonaa euroa, kun samana vuonna lasten ja nuorten lastensuojelun laitoshuoltoon käytettiin 619 miljoonaa euroa eli yli 9-kertainen määrä kouluterveydenhuoltoon verrattuna. Muun muassa talousnobelisti James Heckman

on todennut, että lasten peruspalvelujen laadun kehittämiseen käytetty raha tuo moninkertaisen tuoton.

Lapsen oikeuksien sopimus on oikeudellisesti velvoittava, ja se velvoittaa myös kuntia. Lapsen oikeuksien sopimuksen mukaisesti julkisissa päätöksissä on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. Lisäksi päätöksentekoon on liitettävä lapsivaikutusten arviointi. Esimerkiksi koulutusta koskevien säästöehdotusten vaikutukset lapsiin tulee arvioida ennakolta. Kunnissa tarvitaan kokonaisvaltaista lasten ja nuorten hyvinvointiin panostamista, jossa kiinnitetään huomiota myös päätösten pidempiaikaisiin ja hallintorajat ylittäviin vaikutuksiin. Ongelmia ei voida viipaloida erityisaloille eikä niitä voida hoitaa pelkillä selvityksillä. Lapsi ei hyödy lainmukaisista oikeuksistaan ja niitä vastaavista valtioiden ja kuntien velvollisuuksista, mikäli oikeuksia ei turvata konkreettisin toimenpitein, jotka todella suojaavat lapsen kehitystä.

Opetusalan eettinen neuvottelukunta